

měl školskou stolicí ve V. k »vydání« sosypu pšenice jemu příslušejícího. Tím měl patrně na mysli předpis § 7 zák. čl. XXVII:1907, podle něhož udržovatel školy jest povinen opatřiti požitky oprávněnému od příslušných povinníků a tomuto dodati. Otázka, kdo jsou oni vlastní povinníci, není tu řešena. Ale pak možno i v nař. rozhodnutí viděti pouze výrok, že církevní stolice jako udržovatelka školy je povinna zaopatřiti učiteli ony požitky a jemu dodati. Tento výrok srovnává se i s vokátorem (důchodkovým listem), který, jak nss konstantně judikuje (srovn. Boh. A 721/21, 6614/27, 9554/31) jest v této otázce rozhodující.

Vokátorem z 28. srpna 1911, schváleným příslušnou církevní vrchností dne 2. října 1911 bylo zabezpečeno učiteli-organistovi Štěpánu D. pod č. V též 32 křížů pšenice, o které jde. Tyto opatřiti a dodati svému zaměstnanci jest podle cit. § 7 zák. čl. XXVII:1907 povinna církevní stolice, při čemž není vyřešena otázka, zda a na kom může školská stolice po případě toto plnění dále vymáhati. Jest proto i po této stránce stížnost bezdůvodná.

Ujednání, které se bez účasti církevní stolice stalo mezi politickou obcí a učitelem-organistou, jest ve vztahu k otázce, o kterou v daném případě šlo, totiž, kdo jest povinen »dodati« st-li sporné naturální požitky, irelevantní, a nemusil se tudíž nss jím zabývati.

Č. 10.409.

Církevní věci. — Školství (Slovensko): I. O hranicích kompetence správních úřadů a řádných soudů ve věcech patronátních. — II. Výklad ustanovení kanonické visitace co do rozsahu patronátních břemen stran řím.-kat. školy.

(Nález ze dne 11. března 1933 č. 1546.)

P r e j u d i k a t u r a: ad I. Boh. A 6476/27, 6656/27.

V ě c: Josef P. ve S. proti zemskému úřadu v Bratislavě (za zúč. biskupský úřad v Trnavě a římsko-katolickou školskou stolicí v L. adv. Dr. Desider Plechlo z Trnavy) o vydržování římsko-katolické ludové školy v L.

V ý r o k: Nař. rozhodnutí se zrušuje pro vadnost řízení.

D ů v o d y: Výměrem z 2. srpna 1929 uznal okresní úřad v Píšťanech Josefa P., velkostatkáře ve S. na základě kanonické visitace z roku 1788 a na základě »odvlastnění« plnění patronátních břemen spojených s opravou a udržováním římsko-katolické církevní školy v L. povinným, aby provedl do 15 dnů na budově zmíněné školy opravy nákladem 16.620 Kč a na učitelově bytě v téže škole nákladem 11.708 Kč dle rozpočtu, jinak že bude povinen řím.-kat. školské stolicí v L. zaplatiti do 15 dnů 28.328 Kč. Odvolání podané st-lem zamítl zemský úřad v Bratislavě nař. rozhodnutím.

O stížnosti uvažil nss toto:

Stížnost spatřuje nejprve vadu řízení v tom, že žal. úřad potvrdil výměr úřadu první stolice z důvodů v něm obsažených, aniž si povšiml důvodů uvedených v odvolání st-lově, aniž na ně reagoval nebo je vyvrátil a aniž svůj výměr zvlášť odůvodnil.

Námítku tuto ve všeobecnosti, jak ji stížnost vznáší, neuznal nss důvodnou. Jest sice správné, že žal. úřad sám výslovně nereagoval vlastním svým odůvodněním na jednotlivé námítky odvolání, leč spočívali v tom podstatná vada řízení, bude patrně při řešení jednotlivých námitek, pokud bude příležitost se jimi zabývat.

V dalším namítá stížnost nejprve nepřislusnost úřadů správních k řešení tohoto sporu, pro případ pak, že by úřady správní byly uznány příslušnými, popírá stížnost povinnost st-lovu k udržování a opravě školy a učitelova bytu, konečně pro případ, že by i tato povinnost byla uznána, popírá rozsah této povinnosti i výši nákladu žal. úřadem stanoveného a vytýká vady řízení, které spatřuje v tom, že některé okolnosti nebyly zjištěny.

Námítku nepřislusnosti úřadů správních odůvodňuje stížnost tím, že v daném případě je spor o to, kdo ze dvou nynějších majitelů velkostatku v L. jest povinen plniti patronátní břemena spojená s udržováním školy, zda totiž st-l Josef P. či Petr P., majitel druhé části tohoto statku, či oba; jest tedy podle názoru stížnosti právní základ povinnosti sporný a jsou v takovém případě příslušny civilní soudy. Jen není-li prý základ povinnosti sporný a jde jen o obsah a rozsah patronátních povinností, jsou dle názoru stížnosti příslušny úřady správní.

Námítku tuto vznesl st-l již v odvolání k žal. úřadu, který ji, převzav důvody výměru první stolice, zamítl s poukazem na násl. nss-u z 15. června 1927 č. 12999. V tomto nálezu odvolal se nss na svůj dřívější násl. Boh. A 6476/27, ve kterém byla vyslovena zásada, že spory o existenci a rozsah práva patronátního na Slov. náleží před úřady správní a nikoli před řádné soudy. Kompetence řádných soudů na Slov. rozhodovati ve sporech patronátních omezuje se na případy, kde jde o soukromoprávní spor o vlastnictví k právu patronátnímu, tedy o to, koho jest s hlediska soukromoprávního pokládati za subjekt práva patronátního, kdežto správním úřadům přísluší rozhodovati tam, kde mezi orgány státní správy a třetí soukromou osobou jest spor o existenci a rozsah patronátních práv a závazků. Této zásady přidržel se nss i v násl. Boh. A 6656/27 a trvá na ní i v daném případě.

V případě daném řešily správní úřady otázku, zda Josef P. jako majitel statku v L. jest patronem školy tamže a v čem spočívají jeho závazky, šlo tu tedy o spor mezi orgány státní správy a třetí soukromou osobou o existenci a rozsah patronátních závazků a nikoliv o spor mezi dvěma nebo více soukromými osobami, kterou jest z nich považovati za subjekt práv a závazků s hlediska soukromoprávního. Jest tedy příslusnost správních úřadů v daném případě odůvodněna.

St-l ovšem již v řízení správním namítal, že jeho statek byl dohodou na základě zákona o zrušení fideikomisů rozdělen a předložil o tom usnesení okresního soudu v Píšťanech z 30. ledna 1927, kterým se povoluje vklad práva vlastnického k pozemkům zrušeného fideikomisů v pozemkové knize obce L. ve prospěch Josefa P. a Petra P. Námítku tu

vznesl st-1 za tím účelem, aby odůvodnil případný menší rozsah svých závazků. Námitku tuto opakuje i stížnost na nss, avšak nikoliv na odůvodnění menšího rozsahu patronátních závazků, nýbrž na odůvodnění nepřislušnosti úřadů správních k řešení tohoto sporu.

Nss neshledal, že by tato námitka odůvodňovala nepřislušnost úřadů správních. I kdyby byl žal. úřad, vyhovuje námitce této, zjistil, že tu jsou vskutku dva vlastníci statku, nepovstal by ještě spor o to, kdo z nich jest patronem, nýbrž byl by tu stále spor jen o to, zda Josef P. jest patronem školy, a jen tento spor žal. úřad řešil.

Zjistiv takto příslušnost úřadů správních, mohl nss přistoupiti ku přezkoumání námitek, popírajících povinnost st-lovu, udržovati a opravovati školu a byt učitelův. V tom směru obsahuje stížnost nejprve námitku, že ze znění kanonické visitace z r. 1788 neplyne povinnost st-lova udržovat a opravovat školu a byt učitelův, poněvadž tato kanonická visitace mluví jen o povinnosti patronově k novostavbě školy. Námitku tuto uznal nss důvodnou.

Žal. úřad, převzav odůvodnění výměru prvé stolice, opřel povinnost st-lovu udržovati a opravovati školu a učitelův byt o znění kanonické visitace z r. 1788, a to o tyto odstavce: 1. Paragraf 12 odst. 2, který zní: *Ad conservationem domus parochialis et universarum cincturarum ac reliquorum accessoriorum tam matricis quam filialis parochiani concurrunt*; 2. Paragraf 17, který zní: *Parochialem domum indiscriminatim omnes parochiani per partes reparant et sarta tecta reliquaue conservant excepta domo scholari et ecclesia matrice, cum filialistae scholarum domum et ecclesias in loco habent*; 3. Všeobecná ustanovení bodu 2, který zní: *Iam ad haec (rozumí se fara s příslušenstvím) ex fundamentis errigenda tenetur Dominium, aut si plures compossesores sint, ii materialia suppeditare et sumptus requisitos paratae pecuniae, parochiani iugales et manuales labores prestare, idem intelligendum de nova ecclesia aedificanda parochiali de domo scholari.*

Ze znění tohoto tedy plyne, že k udržování fary s příslušenstvím jsou povinni farníci, a to jak kostela mateřského, tak i filiálního, k udržování kostela a školy však jen farníci kostela mateřského, k postavení fary, kostela a školy pak jest zavázán patron s farníky. Jestliže žal. úřad z tohoto znění vyvodil povinnost patrona udržovati a opravovati školu a byt učitelův, neměl pro tento závěr ve spisech podkladu.

Dále opřel žal. úřad, převzav odůvodnění výměru prvé stolice, svůj výrok o tu okolnost, že patron školu od r. 1788 skutečně udržoval a opravoval. Přímým dokladem toho prý jest osvědčení školské stolice, kterým se vykazují náklady za posledních 30 roků, a dalším důkazem prý je, že patron i v roce 1927 dodal materiál na plot ke škole a u zahrady učitelovy. Proti tomu namítal st-1 již v odvolání na žal. úřad, že školy nikdy neopravoval a jestli podle osvědčení z r. 1926 od případu k případu nebo v roce 1927 škole a učitelovi něco dodal, pak se to stalo z ochoty, nikoliv na základě nějaké povinnosti. Žal. úřad námitky této nevyřídil. Jejím vyřízením není poukaz na »odvlastnění patronátních povinností« ve výměru prvé stolice uvedený. Z tohoto poukazu nelze seznati, zdali »odvlastněním« rozuměl úřad prvé stolice promlčení patro-

nátních závazků, čemuž by nasvědčoval poukaz na nář. Boh. A 6656/27, kde se nss zabýval podmínkami promlčení patronátních závazků, či zda měl na mysli vydržení práva církve, aby st-l plnil povinnosti patrona. V prvním případě by toto odůvodnění povinností se netýkalo otázky, která jest na sporu, neboť st-l nenamítal promlčení svých závazků, nýbrž popíral existenci těchto závazků vůbec, tedy i jejich vznik a neměl příčiny namítati promlčení jich a nebylo také potřebí promlčení vyvracet. V druhém případě pak popíral st-l nějaké vydržení práva se strany církve tím, že to, co plnil, plnil z ochoty, čímž jest ovšem vyloučeno vydržení tohoto plnění se strany církve, a na tuto námitku se mu nedostalo odpovědi.

Námítku tu opakuje st-l i ve stížnosti na nss. Otázka, je-li st-l jako patron školy povinen udržovati a opravovati školu a učitelův byt, jest jádrem sporu. Jestliže však žal. úřad na jedné straně neměl opory pro svůj výrok, že tu taková povinnost je, na druhé straně pak námitky, popírající takovou povinnost, nevyřídil, případně, chtěl-li je zamítnouti, stanovisko svoje neodůvodnil a tak nss-u znemožnil důvodnost námitky přezkoumati, bylo nař. rozhodnutí zrušiti pro vady řízení, aniž bylo třeba se zabývati dalšími námitkami stížnosti, popírajícími rozsah sporné povinnosti.

Č. 10.410.

Domovské právo (Slovensko): O instančním pořadu při rozhodování ve věcech domovského práva (příkázání podle § 16 zák. čl. XXII:1886).

(Nález ze dne 11. března 1933 č. 2416).

V ě c: Gregor Sz. v Bratislavě proti okresnímu úřadu v Galantě o domovskou příslušnost.

V ý r o k: Nař. rozhodnutí se zrušuje pro vadnost řízení.

D ů v o d y: Usnesením obecního zastupitelstva obce T. z 20. června 1930 nebyl st-l uznán za t.-ského příslušníka a to z těchto důvodů: Otec jmenovaného, zemřelý Karel Sz. narodil se v obci Z. (Sedmihradsko) a až v letech 1898—1900 přišel do obce T., kde byl až do své smrti roku 1907 hospodářským správcem velkostatku. Poněvadž ani Karel Sz., ani jeho předkové r. 1871 nebydlili v T., nenabyli si tu příslušnosti ex lege (§ 7 zák. čl. XVIII:1871) a později též nebyli přijati do svazku obce, nemůže býti ani Gregor Sz. t.-ským příslušníkem. Jmenovanému dosud vydané domovské listy jsou tedy neplatné, ježto byly vydány bez přesného poznání skutkového stavu věcí.

Okresní úřad v Galantě, vyřizuje odvolání st-lovo schválil výměrem ze 4. srpna 1930 usnesení obecního zastupitelství obce T. z těchto důvodů: »Správné je odůvodnění rozhodující části cit. usnesení obecního zastupitelstva obce T. Provedeným vyšetřením bylo zjištěno, že otec žadatele, zemřelý Karel Sz., nar. 1868 v obci Z., nyní Rumunsko, býval v T. od r. 1898 do své smrti do r. 1907. Ani on, ani jeho rodiče, poněvadž